

Richard Brabec
ministr životního prostředí

Praha dne 12. ledna 2021
Č. j.: MZP/2021/740/27

Vážený pane veřejný ochránce práv,

nejprve mi dovoluje poděkovat za Váš zájem o problematiku havarijního znečištění povrchových vod, jakkoliv nemohu zcela skrýt určité překvapení, že se z pozice veřejného ochránce (zejména občanských) práv zabýváte vyšetřováním dosud neobjasněné havárie na vodách, která už tak je předmětem mnohdy více politických než odborných diskuzí.

Úvodem mi dovoluje krátké expozé do dané problematiky. Ačkoliv četnost havárií, majících závažné důsledky pro stav povrchových vod, není za období uplynulých 20 let vysoká, havarijní znečištění řeky Bečvy, ke kterému došlo v září 2020, potvrdilo fakt, že k závažným haváriím může, i přes existující rozsáhlou regulaci nakládání se závadnými látkami, stále docházet. Proto je nezbytné, aby systém zvládání havárií a jejich následků umožňoval rychlou, efektivní a koordinovanou reakci na vzniklou havárii, což v důsledku minimalizuje následky havárie jak na životní prostředí, tak případně i na zdraví obyvatel. Havárie na Bečvě je specifická nejen rozsahem následků na biocenóze vodního toku, ale také tím, že do dnešního dne nejsou známy **jednoznačné a podložené údaje** o základních parametrech havárie (identifikace a množství závadné látky, které havárii způsobilo, příčina úniku závadné látky, místo vniku závadné látky do toku) a dokonce ani původce havárie. Vyšetřování havárie je předmětem policejního vyšetřování, bližší informace o tomto vyšetřování nejsou známy a Ministerstvo životního prostředí (MŽP) má pouze rámcové znalosti o rozsahu následků havárie. Zásadním podkladem zřejmě bude znalecký posudek, jehož vypracování policie zadala a který stále není hotov (původní lhůta pro vypracování posudku 20. 12. 2020 byla na žádost zpracovatele posudku prodloužena). Veškeré dostupné informace za resort MŽP byly průběžně zveřejňovány na internetových stránkách MŽP nebo České inspekce životního prostředí (ČIŽP).

V době, kdy ještě není havárie vyšetřena, je složité diskutovat o tom, kde se stala chyba a jakým způsobem haváriím tohoto rozsahu předejít. Je třeba mít na paměti, že určitému excesivnímu a zjevně protiprávnímu jednání nelze v objektivním světě nikdy zcela zabránit a nelze mu ani předcházet systémovými změnami (včetně změn legislativních). Nicméně

zabránění nebo alespoň významné snížení pravděpodobnosti vzniku obdobné havárie v budoucnosti a minimalizace následků havárie, pokud už havárie nastane, je pro MŽP samozřejmě prioritou. Proto byla již nyní, ještě před uzavřením policejního vyšetřování, zpracována analýza současné právní úpravy problematiky havárií na vodách v gesci MŽP a jsou identifikovány některé oblasti, ve kterých budou diskutovány možné legislativní změny, které by měly účinnost stávající právní úpravy posílit.

V první řadě se jedná o oblast prevence vzniku havárií z hlediska vymáhání povinností při nakládání se závadnými látkami a vypouštěním odpadních vod do vod povrchových. Za porušení povinností je možné ukládat sankce podle vodního zákona (zákon č. 254/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Zde lze diskutovat především o možnosti navýšení maximální výše sankce. Souhrn všech přestupků právnických a podnikajících fyzických osob a pro úplnost též fyzických osob (nepodnikajících) na úseku havárií včetně pokut podle vodního zákona je uveden v příloze č. 1. Relevantní je zejména přestupek a pokuta uvedené v § 125a odst. 1 písm. b) ve spojení s § 125a odst. 3 vodního zákona (nakládání s povrchovými nebo podzemními vodami bez povolení s výší pokuty do 5 000 000 Kč) - ve vztahu k havárii na řece Bečvě je třeba zdůraznit, že ve smyslu přílohy č. 1 k vodnímu zákonu jsou kyanidy, nikl i dusitany nebezpečnými závadnými látkami (nikoli zvlášť nebezpečnými závadnými látkami nebo prioritními nebezpečnými látkami).

Dále je zvažována změna v ohlašování v Integrovaném registru znečišťování (IRZ); snížení ohlašovacích prahů pro kyanidy a potenciální přidání dalších znečišťujících látek (PFOS) v IRZ by znamenaly novelu zákona o IRZ (zákon č. 25/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a/nebo nařízení vlády o IRZ (nařízení vlády č. 145/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Toto opatření by mělo vést k větší informovanosti o nakládání s látkami, jež mohou významně ovlivnit kvalitu povrchových vod.

Další oblastí jsou kompetence jednotlivých orgánů při řešení havárie; relevantní platné právní předpisy upravující postavení a kompetence jednotlivých orgánů při řešení havárie a výčet těchto orgánů (s odkazy na ustanovení právního předpisu) jsou uvedeny v příloze č. 2.

Řízení prací při zneškodňování havárie náleží podle platné právní úpravy vodoprávnímu úřadu (§ 41 odst. 3 vodního zákona). Tím je obecní úřad obce s rozšířenou působností, popř. krajský úřad při tzv. mimořádné situaci, kdy havárie přesáhne území správního obvodu obce s rozšířenou působností nebo možnosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností (§ 107 odst. 1 písm. d) vodního zákona). V souvislosti s havárií na Bečvě je třeba konstatovat, že současná úprava ve vodním zákoně se jeví v zásadě jako dostatečná a časem prověřená pro řešení běžných havárií, tj. havárií s lokálním dosahem, kde jsou známy základní parametry havárie (typ a množství uniklé závadné látky, místo vniku do toku atd.) a kde lze provádět efektivní technická opatření k omezení následků havárie (eliminace zdroje vypouštění, stavba norných stěn pro zachycení závadné látky). V případě havárie na Bečvě nebyly výše uvedené

předpoklady splněny a navíc se jednalo o havárii velkého územního rozsahu. Nebude-li přistoupeno přímo k legislativnímu upřesnění kompetencí jednotlivých aktérů při řešení havárie, MŽP bude této problematice věnovat zvýšenou pozornost v rámci metodického vedení vodoprávních úřadů, aby byla zajištěna připravenost právě i na havárie obdobného rozsahu, k jaké došlo na řece Bečvě.

Další oblastí je vztah vodního zákona a zákona o integrovaném záchranném systému (IZS; zákon č. 239/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Tato oblast jde již kompetenčně mimo rámec gesce MŽP, ale její pokrytí je nezbytné pro komplexní posouzení nebezpečnosti následků havárie, tj. i mimo oblast vodního prostředí, např. ve vztahu k ohrožení zdraví obyvatel. Kompetence složek IZS (Hasičský záchranný sbor ČR, jednotka požární ochrany ČR, Policie ČR) jsou rozdělené podle vodního zákona a podle zákona o IZS;

- podle vodního zákona mají složky IZS (a správce povodí) povinnost informovat o havárii příslušný vodoprávní úřad a ČIŽP
- podle zákona o IZS přísluší hasičskému záchrannému sboru kraje plnit úkoly při provádění záchranných a likvidačních prací, podle tohoto zákona je v působnosti Ministerstva vnitra, hejtmanů a starostů obcí s rozšířenou působností koordinace záchranných a likvidačních prací.

Na začátku roku 2021 bude svolána pracovní skupina k řešení uvedené problematiky v tomto přibližném složení; MŽP, ČIŽP, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zemědělství, Státní podniky Povodí, Asociace krajů ČR a Svaz měst a obcí ČR. Jednání pracovní skupiny by mělo proběhnout v prvním čtvrtletí tohoto roku a ve druhém čtvrtletí tohoto roku by mohl být zpracován návrh případných legislativních úprav.

Konečně na Váš dotaz, zda diskutovaná havárie představovala ekologickou újmu, uvádím, že v současné době nelze jednoznačně odpovědět, zda se v daném případě jedná o ekologickou újmu ve smyslu zákona č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmy a o její nápravě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, či nikoliv. Určení, zda havárie představovala ekologickou újmu či nikoliv, provede ČIŽP podle posledně citovaného zákona v návaznosti na ukončení vyšetřování celé havárie.

S pozdravem

Mgr. Richard Brabec

Příloha

1. Souhrn relevantních přestupků v oblasti havárií podle vodního zákona
2. Relevantní platné právní předpisy upravující postavení a kompetence jednotlivých orgánů při řešení havárie a výčet těchto orgánů (s odkazy na příslušné ustanovení právního předpisu)

Vážený pan

JUDr. Stanislav Křeček

veřejný ochránce práv

Údolní 39

602 00 Brno